

£¥€\$: Wat zou jij doen met een berg geld als je bankier was?

Kruip in de huid van een bankier en ga mee in een adrenalinetrip op een turbulente financiële markt. Je gaat zo hard op in je spel dat je de gevolgen haast vergeet. Ook al heb je geen kaas gegeten van de financiële wereld, met de interactieve voorstelling '£¥€\$' van Ontroerend Goed kan je eens zwemmen in het geld en kiezen hoe jij het wil beleggen.

Keltoum Belorf

maandag 9 juli 2018

Hebzuchtige trip

Wat nerveus zitten we met zeventen rond een tafel. We kennen elkaar niet, maar zullen heel de avond samen doorbrennen. De animator van de tafel noteert onze namen in zijn schriftje en de investering die we willen doen. Hij legt ons kort de spelregels uit. Elke deelnemer heeft een eigen bank en elke tafel stelt een markt voor. En dan begint de rollercoaster die je meeneemt op een hebzuchtige trip zonder einde. Onze investering wordt omgezet in miljoenen en bij elke worp met de dobbelsteen kan je winnen of verliezen.

Na elke ronde betaal je wat belastingen en kan je weer inzetten. Je wint en verliest en telt je winst. Je mag ook leningen sluiten en deze doorverkopen. Je speculeert op het falen van de bank van je buurman. Je koopt obligaties van de andere tafels in afwachting op een stijging. Je wordt aangemoedigd om nog grotere bedragen in te zetten om meer winst te maken. Het gaat alsmaar sneller. Het is aanstekelijk, je ziet hoe je winst stijgt en moedigt elkaar aan om meer risico's te nemen. Je wordt compleet roekeloos.

En dan volgt het 'onverwachte' nieuws...

Interactief theater als nieuw communicatiemiddel

Angelo Tijssens

Het is middag als we Angelo Tijssens, acteur en projectverantwoordelijke van €¥€ \$ interviewen. Hij zit er relaxt bij en heeft weinig vragen nodig om als een niet te stuiten spraakwaterval van wal te steken.

Het idee om iets te doen over geld was al een tijd aan het sudderen. Je kan niet over politiek praten zonder over geld te praten. Economie en de beurs klinken als een abstract gegeven dat zich ergens ver weg in wolkenkrabbers afspeelt en niet bij ons. Maar alles wat je koopt, je kleding, je eten, je telefoon, je wagen ... heeft er allemaal invloed op.

Met €¥€\$ hadden we de grote luxe dat er een gigantische financiële crisis uitbrak. En dat jong, oud, links en rechts daarover een mening had. Iedereen was verontwaardigd over de bankiers en hun gedrag. Maar daarmee kom je geen stap verder. Het eerste wat je moet doen als je een probleem wilt aanpakken is dat probleem begrijpen.

We hadden als Ontroerend Goed al heel wat ervaring met interactief theater. Het begon allemaal met een zoektocht naar nieuwe vormen van theater om met mensen te communiceren. De eerste voorstelling *Personal Trilogie* was meteen een hit. We hebben er overal in de wereld mee getournd. Onze voorlaatste interactieve voorstelling *Fight Night* hebben we gemaakt toen we 500 dagen zonder regering zaten. Het heeft ons geïnspireerd tot een voorstelling over democratie. Met als centrale vraag waarom mensen stemmen voor iemand. En hoe hard en gemakkelijk ze daarin te manipuleren zijn. Het is een voorstelling die blijft gaan. We hebben het in Rusland en Hong Kong gespeeld. Op plekken waar democratie nog iets utopisch lijkt, iets om voor te vechten.

Mensen krijgen de macht

En dus het idee om na een voorstelling over democratie eentje te maken over economie en dat opnieuw interactief te doen werd snel concreet. In plaats van zelf een kostuum aan te doen en licht ironische bankiers te spelen, wilden we mensen in de huid van de bankiers laten kruipen. En samen met hen door de hele geschiedenis van het hoofdzakelijk Westers kapitalisme gaan. Vanaf de beurscrash in de jaren 20 tot de meest recente financiële crisis.

In het spel krijgen de mensen de macht. Zij bezitten geld en mogen kiezen wat ze ermee doen. Vanaf het moment dat ze iets investeren worden ze een bank. Het is iets dat je niet kan bereiken met artikels, boeken of films. Er zijn al heel wat films gemaakt over de financiële crash. Van *The Big Short* tot de films van Michael Moore. Die geven allemaal terecht kritiek op een scheef gezakt kapitalistisch systeem. Maar dat raakt je vooral op een rationeel niveau. Wat de kracht is van theater en wat wij willen bereiken is de mensen zowel intellectueel als emotioneel op sleeptouw nemen.

Alsmar meer willen

Mensen die het gevoel hebben dat ze geld kunnen verdienen. Die gezichten voor je, dat is ongelofelijk. De deelnemers kunnen tussen de 5 en 20 euro investeren. Het gaat dus niet over miljarden. Maar de mechanieken zijn wel hetzelfde. Je hebt het gevoel dat je alsmar rijker wordt en er is zelden of nooit in de voorstelling iemand die denkt ik heb genoeg geld verdiend, ik ga op het gemak doen. Dat is een van de gebreken van het hele systeem, het is door mensen gemaakt. En het zit in ons dat we allemaal alsmar meer willen. Ook al staan we er ideologisch of ethisch niet helemaal achter.

Ik weet niet of het iets typisch is voor onze maatschappij. Ik ben ook met die blik begonnen. Dat we duizenden jaren geleden in een utopische maatschappij leefden met ruilhandel. Dat heeft nooit echt bestaan. De eerste geschriften die werden gevonden waren geen liefdessonnetten maar teksten waarin die boer nog zoveel moest terugbetalen aan de andere boer. De mens is beginnen schrijven om schulden te innen.

Empathie voor de bankiers

We hebben voor het perspectief van de bankier gekozen omdat het dramaturgisch interessanter is dan bijvoorbeeld de rol van de overheid of andere spelers op die markt. De zeven banken aan elke tafel vormen de markt en dus ook een soort overheid. Ze reguleren elkaar. En trouwens, de onmacht van politiek is groot net omdat de macht van geld zo groot is. Overheden hebben niets meer te zeggen over het globaal financiële systeem. Als een land moeilijk doet, verhuist het geld gewoon naar ergens anders. De macht zit bij de grote banken. We willen mensen in die rol zetten zonder dat goed te praten en zonder dat louter te veroordelen.

Empathie is een betere tool dan cynisme om iets te begrijpen. Dat is ook wat financieel journalist Luyendijk ons liet zien met zijn blog over de City, het financiële hart van Londen. Namelijk dat bankiers ook gewoon mensen zijn. Door de voorstelling te maken en de halve bibliotheek die we erover gelezen hebben, de verschillende testpublieken, begin je die bankiers ook te begrijpen. Alhoewel ik het niet goedpraat.

Vertrouwen in abstracte symbolen

Wat heel belangrijk is voor ons in de voorstelling, is dat onze economie en elke variant ervan, draait op vertrouwen. Het grote probleem van alle crisissen die we gehad hebben. Of het nu de tulpen crisis was in de 17e eeuw of de huizenbubbel of dotcom-bubbel. Het gaat er niet om dat we ons realiseren dat tulpen slecht zijn of dat er geen huizen bestaan. Nee het gaat om het vertrouwen in de waarde van iets.

Bijvoorbeeld als ik kasten maak en jij hebt eieren van je kippen, dat is een onmogelijke ruil. Zo'n kast is bijvoorbeeld 400 eieren waard, maar ik zal die nooit opkrijgen voor ze slecht worden. Dus we moeten een soort van intermediaire hebben en dat is geld. Geld is altijd al de belofte op iets meer geweest. Dat staat nog altijd op de briefjes van vijf pond trouwens. *'I promise to pay the bearer of this the sum of.'* Het geld dat we hebben en kennen is een symbool. We handelen in symbolen.

Joris Luyendijk schreef het ook. Voor de banken is het een spelletje. Het is een abstract handelen in symbolen. Niet meer in echte waarde. Dat is een heel belangrijke les. Als je een huis koopt en je gaat bij de bank voor een lening. We dachten vroeger dat de bank ons spaargeld gebruikt voor de leningen. Dat is niet waar. Bij elke lening maken die nieuw geld aan, *out of the blue*. Mijn lening wordt een product evenals mijn levensverzekering die ik moet afsluiten voor het geval ik sterf. Het zijn producten in de markt die ook weer verhandeld kunnen worden aan andere banken.

Het is dat vertrouwen dat we in elkaar hebben dat zo'n product zoveel waard is. Als dat wegvalt dan stort de boel in elkaar. En daar gaat de voorstelling over. Vandaar ook onze titel *lies* die gevormd wordt door de vier grote munteenheden.

Je stapt samen in die fictie

Reacties variëren, er zijn mensen die zich gepakt voelen in hun hebzucht en er zijn mensen die buiten komen en besluiten al hun geld van de bank te halen. Elke voorstelling is anders en er is telkens een andere onderlinge dynamiek aan de tafels en tussen de tafels. De mensen zetten zelf de koers uit.

De voorstelling is een hele adrenalinerush die je met een 60-tal vreemden beleeft. Het is geen theater waar we je even dingen gaan uitleggen. We doen dat wel maar heel stiekem. Je stapt samen in die fictie. De kracht van de live-interactie zorgt ervoor dat zowel de economische freak als de apolitieke consument daardoor geboeid raakt.

Meer info: £¥€\$ speelt nog tot 29/07 op de Zomer van Antwerpen - <https://www.zva.be/content/£¥€>

Keltoum Belorf